

USKONTO SÄILYTTÄÄ KARJALAISTEN KULTTUURIA

Arkkipiispa Leo puhui *Studia Generalia* –sarjassa

Arkkipiispa Leo puhui Karjalan Sivistysseuran järjestämässä *Studia Generalia* –luentosarjassa maaliskuussa seuran toimistolla aiheenaan *Uskonnon merkitys karjalaisille*.

Arkkipiispa Leon näkemyksen mukaan uskonnollisuus on karjalaisten historiassa koko elämää jäsentävä kokonaisuus ja uskonnon merkitys karjalaisen kulttuurin säilymisessä ensiarvoisen tärkeää. Arkkipiispa oli hiljattain keskustellut Jessoilasta kotoisin olevan runoilija Aleksandr Volkovin kanssa karjalaisen kulttuurin säilymistäistelusta, josta osan muodostavat identiteetin politisoituminen ja laajeneminen. Volkov oli kokenut ongelmalliseksi karjalaisuuden liittämisen suomalais-ugrilaisuuteen ja pohtinut missä määrin ortodoksisella karjalaisuudella on yhteistä kulttuuria esimerkiksi toisen suomalais-ugrilaisen ryhmän, unkarilaisten kanssa.

Volkov oli esittänyt näkemyksensä, ettei karjalaisuus ole laajassa mielessä suomalais-ugrilaisuutta vaan osa Pohjois-Euroopan kulttuureja, joihin kuuluvat niin karjalaiset ja Äänisen vepsäläiset kuin Uralin komit, marit ja mordvalaiset.

Arkkipiispan mukaan kieli ja uskonto ovat alkuperäiskansoja yhdistäviä tekijöitä. Kieli ei kuitenkaan kulje geeneissä eivätkä kaikki siksi välttämättä puhu omaa kieltään. Mutta ortodoksinen uskonto on säilytetty.

Sotien päätyttyä Pariisin rauhansopimus takasi Suomen suvereniteetin säilymisen mutta karjalaisille rauha merkitsi hyvästejä kotiseudulle. Ortodoksisen Karjalan pyhäköt hiljenivät ja kirkko menetti sotien seurauksena 90 prosenttia kirkoistaan ja muusta omaisuudestaan. Taakse jäi yli 100 kirkkoa ja tsasounaa sekä neljä luostaria.

Suomen valtio tuli avuksi ja sääti vuonna 1950 jälleenrakennuslain, jonka nojalla Karjalaan jääneiden seurakuntien tilalle perustettiin uusia.

Evakot toivat tullessaan jumalanpalvelukset, ikonit ja itkuvirret mutta rajan taakse jäi paljon aineellista ja ennen kaikkea henkistä omaisuutta. Vieraassa ja karjalaisiin epäluuloisesti suhtautuvassa kulttuurissa identiteetti oli pitkään koetuksella. Sen myötä paljon arvokasta arjen kulttuuriperintöä pääsi erityisesti 1950- ja 1960-luvuilla katoamaan.

Valtaväestön keskuudessa elettiin varsin hiljaa. Jumalanpalveluksiin kokoonnuttiin kouluihin ja myöhemmin rakennettuihin kirkkoihin. Omasta kulttuurista ei ääntä juuri pidetty.

Jälleenrakennuslain nojalla rakennettujen ortodoksikirkkojen ja rukoushuoneiden sijainti oli mielenkiintoinen: pääsääntöisesti rakennettiin kaupunkien ja kylien laiduille. Arkkitehtuurissa seurattiin luterilaista mallia ilman niin sanottuja ryssänkirkon sipulikupoleja.

Arkkipiispa Leo toi myös esiin näkemyksensä kielen merkityksen perinteiden siirtymisessä tulevilla sukupolville. Hän muistutti mieliin työn, jota Karjalan tasavallassa parhaillaan tehdään, jotta karjalan kielelle saataisiin virallisen kielen status. Karjalahan on esimerkiksi ainoa Venäjän tasavalta, jossa ei ole virallista kansalliskieltä.

Arkkipiispan mukaan kieltä vaalitaan paitsi puhumalla myös kirjoittamalla ja sen käyttöä laajentamalla. ”Näin pagistu karjala on kasvanut viime vuosina kirkkokieleksi, jolle on nyt käännetty Uusi Testamentti ja psalmit.”

Eeva-Kaisa Linna ja Kai Peksujeff.